

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 An ne iudicium temerarium puta ex suspicione procedens sit licitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tia, vt qui alios iudicat, talem se gerat, quales subditos vult esse quos condemnat: & ideo forsitan erit veniale peccatum, cum peccator peccatorem condemnat. Nam vt supra diximus, facere iustum non ex habitu iustitiæ: non est peccatum si fiat ex affectu ne eiusdem virtutis, perque eius actum, & peccator quamuis careat iustitia infusa, potestatem habere acquisita. Sed erit veniale peccatum, eo quod cum quis alium iudicat, prohibetur se mundum esse à crimine, & ideo si non est talis, est quodammodo hypocrita quem taxat illic Christus. Quid vides festinam in oculo fratris, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eijce prius trabem de oculo tuo, &c. Sed quia iniuriam non facit, non peccat mortaliter. Illud autem Apostoli ad Roma. 2. In quo alterum iudicas te ipsum condemnas, non sic intelligitur (vt ait S. Thomas) ac si simile peccatum, committat, sed quod alium condemnando, ostendit se dignum esse, quæ simili sententia condemnatur, iuxta verbum Domini, Luc. 19. Ex ore tuo te iudicio serue nequam. Postrema propositio S. Thomæ est, quod publicus peccator alios cõdemnas, mortaliter propter scandalum peccat: nam tunc iustitia in vilipendium venit apud populum nempe qui videt nõ habere eandem vim in iudice quam, exercet ipse in subditos. At vero licet in genere suo peccatum sit mortale, potest nihilominus fieri veniale ex leuitate materiæ. Et ideo adiecit S. Tho. si sit in grauioribus criminibus, & præcipue si sit in similibus vt si esset ipse publicus latro, & nihilominus latrunculos persequeretur: aut si publica admitteret adulteria, & adulteros nihilominus iudicio premeneret. Nam si esset, verbi gratia, fornicarius, & latrocinia homicidiorq. vlesceretur, non esset mortale scandalum, immo quando crimen non esset infame, nullũ esset scandalum, vt si per auaritiã non esset elemosynarius quando deberet.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudicium temerarium, puta ex suspitione procedens sit licitum.

In superioribus articulis de iudicio iudicis, quemadmodum sit licitum, dispu-

tarum est. In hoc autem sequitur vt de ini quo iudicio, quod non solum publico iudici, verum & priuatis vniuersis contingere vbi que assolet, dicendum sequitur, verum scilicet dum temere ex suspitione procedit illicitum? Standum enim à parte negatiua argumenta. Primum suspicio videtur esse opinio incertata de aliquo malo. Ait enim Philosophus 6. Ethic. suspitionem se habere & ad verum & ad falsum: de singularibus autem contingentibus haberi à nobis opinio nequit nisi incerta. Dum ergo humanum iudicium de humanis actibus singularibus & contingentibus concipiatur, si nullum licitum est iudicium ex suspitione, nullatenus iudicare licet. Secundo, per omne iudicium illicitum irrogatur alteri iniuria, nam cum iudicium rectum sit: actus iustitiæ, fit vt corruptum, fit actus iniustitiæ per suspitionem autem que intus in mente latet, nulla proximo irrogatur iniuria, ergo non est illicita. Tertio si iudicium ex suspitione esset illicitum, atque adeo, vt modo dicebamus, actus iniustitiæ, cum iniustitia genere suo sit peccatum mortale, fieret vt omnem temerarium iudicium esset genere suo lethale crimen. consequens tamen est falsum, nam vt glossa Augustini habet super illud 1. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, suspiciones vitare non possumus ergo iudicium ex suspitione non est illicitum. Contrarium autem vnanimiter doctores consentunt cum Chrysolomus super illud Matth 7. Nolite iudicare, &c. vbi ait, Dominus hoc mandato non prohibet Christianos beneuolentia alios corrigere, sed ne per instantiam iustitiæ suæ Christiani Christianos despiciant, solis plerumque suspitionibus odientes ceteros & condemnantes

Quæstio hæc præcipua est & ad humanos vius intellectu necessaria, quam ideo vt perspicue definiamus, animaduertendum est, temerarium iudicium multis nominibus esse existimandum. Primum de suo ipsius substantia, scilicet vtrum de alterius malo addubites, an vero suspicaris per incertam opinionem, vel forte certam sententiam feras. Secundo de causis, quibus ad sic iudicandum affectus es. Tertio, ex coniecturis que in te iudicium suspicionem pettrahunt. Et quarto de

Primũ argum. Aristot.

Secũdũ.

Tertiũ.

Glossa.

Chryso.

Funda-

Quatu-

or gra-

P 4 illius

OTO
iure
colius
DIE
13

Ad alte-
riũ argu-
entũ de
opinio-
nis.

Postre-
ma pro-
positio.

Ratio.

Rõ p-
te ali-
quod.

Solutio.

de deo

de ca-

dus temerarij iudicij.

Quid suspiciōis nomen designet

illius mali, quod alteri iudicando impingis. Hæc ergo ut lucide euoluamus, rem ab ipsa iudicij substantia exordiamur. Igitur est D. Thom. tres duntaxat dignoscat, tamen quo perspicacior sit oratio, quatuor gradus operæpretium est descerneret temerarij iudicij, si tamen dubietatem illi annumeres. Primus est dubietas, dum scilicet animus pendulus est, neutri parti contradictionis assensum perhibens. Ut si anceps hæreas, an proximus tuus aliquo sordeat crimine, nullum tamen proferens assensum aut affirmatiuum aut negatiuum. Quare gradus hic non eo attingit, ut sit iudicium temerarium, quoniam nullum secum affert iudicium. Secundus gradus est suspicio, quæ est assensus vnius partis contradictionis cum formidine alterius, quam Dialectici cum philosopho 6. Ethic. appellant opinionem. Attamen impræsentiarum tria connotat Suspicionis nomen. Primum ut dictum est assensum cum formidine, id est, quod ita assentias vni parti non sit omnino firmus, sed vacilles circa alteram. Secundo qualitatem obiecti. Nam & si opinio indifferens sit ad bonum & malum, tamen suspicio Latine in malum sonat. Dicitur enim quis in suspensionem venire, aut suspensione laborare, quando sinistra de illo concipitur habeturve opinio. Et enim si sit de re bona, potius dicitur bona existimatio. Tertio connotat eandem nasci ex leuibus causis, puta cum de secretis cordium aut de occultis tenuis coniecturas habemus, quæ suspensionem generare per se non possunt, nisi ob nostram leuitatem, aut infectum animum, quæ inde suspicio lineam iam inde ingreditur temerarij iudicij. Temerarium enim prudentiæ opponitur, ob idem est, quod si ne legitima causa in consulto conceptum iudicium. At vero D. Thom. hos duos gradus absque discrimine sub primo complexus est. Discernit namque vti dicere cepimus, tres solos suspensionis gradus. Quorum primus, inquit, est dum homo ex leuibus indicij de bonitate alicuius dubitare incipit. Et hoc ait esse veniale peccatum. Veruntamen inter dubitare & suspicari profecto nec parum inter stat intervalli, nam dubitare est pendulum absque vli assensu habere animum, suspicari autem, si philosophum 6. Ethic. auferentes, est vni assentiri contradictionis parti cum alterius formidine. Dubitamus, namque certum astorum numerum, de quo minime suspicamur. Igitur S. Thom. eo non tam anxie verborum rigorem obseruauit, quod cum neutrum sit peccatum mortale, idem est vtriusque mortale iudicium. Atque adeo siue nullus habeatur assensus, siue formidolosus, sit virumque, & dubitationis & suspicionis appellatione denotauit. Tertius ergo gradus, qui apud S. Tho. secundus habetur, est cum quispiam pro certo malitiam alterius æstimat ex leuibus indicij. Atque hunc gradum quamuis generali nomine appellet D. Tho. suspensionem, plus tamen est quam suspicio. Quartus denique gradus, qui illi est tertius peculiariter ad publicum spectat iudicem, nempe dum ex tali suspitione absque legitimis testimonijs sententiam condemnationis in quempiam profert. His ergo permixtis tribus conclusionibus, ut licet iam D. Th. non egrediamur, ad quaestionem respondetur. Prima suspicio primi ac secundi generis, ut nomine suspensionis dubietatem, breuitat & gratia cum S. Tho. completamur, est genere suo peccatum, non tamen peius quam veniale, nisi ex suis causis vel alitudo vsque ad mortale procedat. Et enim quod sit peccatum, inde patet, quod vnusquisque iure hoc gaudet naturali, ut bonum apud quousque habere debeat sui existimationem, quouque legitima testimonia sua prodant delicta. Quare eiusmodi suspicio, quippe quæ tale ius quadatenus, hoc est sub dubio, violat, non nihil habet iniuriæ etiam dum citra assensum dubitas, ut inferius fiet euidentius. Adde quod est etiam & quodammodo nocua, tum quod causa est vt minoris æstimet proximum quam decetur, & quem defectus habes, periculum est ne & odio prosequaris, tum etiam, quod periculosum est vt eundem infames. Alias autem causas inferius subiiciemus. Quod autem genere suo non sit mortale ex his liquet. Primum quod genere suo non expellit charitatem, mox, quod ad humanam tentationem pertinet, sine qua vita nostra non ducitur, vt gl. citata habet super illud 1. ad Corin. 4. Nolite ante tempus iudicare. Vnde Augustinus infert eiusmodi suspensiones. vix nos posse vitare. Quapropter leuioris est culpa sine assensione hæsitare, quam per illam suspicari. Quod autem ex causis fieri possit mortalis, probatur. Triplici enim de causa

Triplex radice de vniuersis suspiciones ostiuntur.

Philosoph.

Secunda conclusio.

Rô concludit.

Confirmatio.

Triplex radice de vniuersis suspiciones ostiuntur. Primum ex sua ipsius prauitate. Qualis enim quisque est, tale fert de alijs iudicium, nimirum de sua conscientia alios æstimas, secundum illud Eccles. 10. In via stultus ambulans, cum ipse sit insipiens, omnes stultos æstimat. Secunda radix eiusmodi suspitionis esse potest odium, quo quis alterum habet. Est enim ingens vis, qua voluntas in intellectum viget ad ipsum labefactandum. Quemcumque enim in quem vel odio, vel ira vel inuidia affectus, continuo spernis, contemptus autem paratissima est causa vt sinistra quodlibet de illo facile credas. Tertia denique causa sic suspicandi ex longa experientia. Qua vtique ratione Philoſophus 2. Rhet. ait senes impendio esse quam suspiciosissimos, eo quod multoties sint hominum defectus experti. Et quamuis tertia hæc causa non tantum habeat culpæ, pro eo quod experientia certitudinem auget, quæ est contra suspitionis naturam, nihilominus leui saltem culpa non caret. Attamen alia prioræ ambæ manifestariam continent peruersitatem. Atque adeo secunda potissimum sepe numero facit vt suspicio sit peccatum mortale, quale est odium, vel inuidia, vel ira, quæ illi fomentum ministrat. An vero etiam obiecti grauitate. Peruenire etiã possit ad mortalem culpam statim disputabitur. Secunda conclusio. Suspicio tertij gradus quam D. Thom. secundo loco constituit, genere suo est peccatum mortale, si sit de re graui. Probat quoniam eiusmodi certus assensus, si temerarius est, hoc est ex legibus indicij emanans, non infirmam affert iniuriam, pro quanto qui certo de aliquo male iudicat, non potest non ipsum contemnere ac subinde odijſſe. Et confirmat vt mortale esse crimen, eo quod suspicio prioris generis tentatio quam agere recitare valemus, firmitatem tamen assensus facile vniat et possumus quando obiectione non nimirum vrgent. Vnde Augu. in eõ memoria glossa. Et si suspiciones, inquit vitare non possumus, quia homines sumus iudicia t. m. id est definitas, firmasque sententias continere debemus. Ob idque tale iudicium suopre ingenio aduersatur charitati, in quo consistit ratio mortalis criminis, & non nihil præterea præ se fert latentis iniustitiæ.

Tertia conclusio: Suspicio tertij gradus apertissimum est peccatum mortale iniustitiæ, tantoque grauius, quanto iudici qui custos est iustitiæ, scelestius est quempiam nisi legitimis testimonijs condemnare. Circa has autem conclusiones etsi veridicas, nihilominus primum omnium ambigitur, vt rum testimonio euangelico satis aperte corroborentur. Afferunt enim in hanc sententiam plerique doctores illud Matth. 7. Nolite iudicare & non iudicabimini. Qui tamen locus non ita multum perspicuus est ad condemnandum internum iudicium temerarium, de quo impressentiarum sermouem habemus. Illic namque dominus eos tantum subnotare videtur, qui cum maioribus illaqueati sint criminibus suos proximos minorum redarguunt. Subsequitur enim protinus, Quid vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eijce prius trabem ex oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Infamat ergo illic hypocritism eorum, qui ceteros reprehendentes profitentur se virtutibus pollere quas nõ habent. Vnde Hieronimus. De his, inquit, loquitur, qui cum ipsi mortali crimini sint obnoxij, minora peccata fratibus non concedunt, culicem quidem liquantes, camelum vero deglutientes. Profecto si Doctorum sententias perlustras, hunc sensum omnes agnoscent, tamen conclusiones nostræ aduersus iudicia temeraria, non solum sensum illum, sed & hunc faciunt, quod iudicare de occultis in vniuersum peccatum est, etiam illis qui non sunt, hypocrite sed alioqui probi Immo vero Chryso. Opera imperfecto (si illius fuit Diui) ait eo loco euangelij iudicare, pro eo accipi quod est iniurias vindicare. Quod quidem non abs re asseruit, si verba attente auscultes. Nolite iudicare, & non iudicabimini, quibus non iudicanti primum proponitur, quod in iudicabitur. Enimvero si iudicare illic, vt nos volumus, vnius paratur pro eo quod est non suspicari, non cohæreret tunc primum, scilicet quod nec de nobis habebitur suspicio. Egregium namque quidpiam videtur ubi Christus polliceri, nempe quod si nostras iniurias remiserimus, condonabuntur etiam nobis & non sit. Vnde apud I ucan, simul componuntur. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini

Tertia conclusio. Dubitatio. Rô dubitandi.

Hiero.

Chryso.

Solutio.

OTO
iure
colius
DIE
15

ni: Dimittite & dimittimini. His non obstantibus conclusio non solum verissima est, etiam extra hypocrisim, verum & eodem loco asseritur: qui etsi alias permittat expositiones tamen Augu. libr. 1. de sermone Domini in monte, expositore, & hunc quoque gratanter admittit. Ait enim id ipsum illic præcipi, vt facta quæ dubium est animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quin vero & hoc ipsum verba ipsa, Nolite iudicare & nõ iudicabimini: ostendit. Iudicare enim condemnationem includit. Exhortatur ergo nos Christus vt neminem condemnemur, ne in iudicio finali nos ipsi condemnemur. Immo si ab hoc iudicio abstinuerimus, misericordiam promeremur. Ad iungitur & illud ad Roman. 14. Qui non manducat, manducantem non iudicet. Vbi non solum hypocrite, qui in maioribus sunt criminibus verũ & vniuersi alias probi iudicare prohibentur: id enim sonat, Non manducans non iudicet. Et vt connexionem denotaret horum quæ sunt iudicare, & continere, prius dixit, Is qui manducat, nõ manducantem non spernat. Deniq. subiunxit, Et qui non manducat, manducantem non iudicet. Quamuis non sine causa in priori loco dixit, spernere, & in posteriori, iudicare, vt illic adnotauimus. Accedit denique & in eodem sensu iud. 1. ad Corinth. 4. Nolite ante tempus iudicare, quoad usq. veniat dominus per illum nabit abscondita tenebrarum, vbi causam, ne iudices, non illam designat, quod & tu ipse delictor sis sed quod incerta sunt & obscura quæ tu pro certis ducis & claris. Fulcitur ergo conclusio non solum rationibus quas de rerum natura deprompsimus, verum & sacrorum oraculis. Superfunt autem circa singulas conclusiones dubiola minoris momenti. Et primum circa secundam, qua asseritur est iudicium temerarium genere suo esse peccatum mortale, aduertendum est tria esse ad id requisita. Primum, vt sit certum, scandum vt ex leuib. colligatur coniecturis, & tertium, vt sit de re graui. Certum autem iudicium vnam tantum conditionem in speculatione dicit, vt pura quod nihil prius habeat formidinis aut ambiguitatis admittum, quod ad scientiam spectat & ad fidem tam humanam quam diuinam, in moralibus autẽ, parum pro nihilo reputatur, & ideo

vbi ita firmus es in sententia vt ferẽ nihil dubites quasi certum iudicare censeris, ob idq. mortaliter peccas. Dum tamen tale iudicium non sit repentinum, quod certè in moribus etiam est perpendendũ, enimvero si cum vides iuuenẽ cum puella absq. arbitris colloquentem, subito ad iudicandum raperis, non est cur culpam mortale timeas, sed quando sedato animo & facta reflexionem eandem deliberando sententiam confirmas. De causarum autem leuitate, quæ culpam facit mortalem, nulla potest itabiliri certa regula. Et quidẽ. S. Tho. in solutione ad primum, nullas alias causas videtur approbare excusates iudicium a culpa, nisi quando quis per idoneos testes probatur malus. tunc enim ait licite iudicare quempiam posse, alterum esse malum. At vero id intelligẽdum est respectu iudicis, qui non debet rei euidẽtiam expectare, sed humanam certitudinem, quæ habetur per idoneos testes, citra quam tamẽ neutriquam debet precipitate sententiam. Nihilominus citra talia testimonia potest quilibet tam iudex quam priuatus excusari a culpa, etiam dum mente apud se certum fert iudicium. Laudi namq. Salomon titubuit tertio Reg. 3. quod ex verbis mulierum quarum altera annuebat puerum medium discendi, altera vero reuebat, iudicium elicit, vira illarum puerum peperisset. Haud tamen ob tale iudicium alteram puniuit, sed vera matri suam natum tradidit. Nulla ergo regula dari potest certior quã quod illæ coniecturæ & iudicia a culpa exculant, quæ virum prudentem & probũ ad sic iudicandum perducerent. Video hominem noctu scala fenestras conscendere, profecto absque culpa possum de illo certo malum iudicare. Vides etiam iuuenem & puellam secreto obscuro loco petulantem se amplectentes, nulla est culpa nisi de illis ferre iudicium. Nam vti 2. de anima auctor est Aristoteles, cogitare possumus cum volumus, opinari vero non, hoc est, abstinere à iudicando nõ est semper in nostra potestate. Tamen si iudex ex tali iudicio, quãuis vt priuatus homo possit illud absque culpa concipere, non debeat ad punitionem procedere, sicut nec Salomon processit. Poterit tamen princeps atq. prelatas abstinere, ne talem suspectum ad magistratum & ad ecclesie administrationem assumat. Quo fit, vt quãto coniecturæ sunt leuio-

August.

Paulus.

Tria requiruntur vt iudicium temerarium peccatum mortale

leuiiores, tanto cæteris paribus peius in-
 graueat peccatum. & quanto sunt ipsæ
 grauiiores, tanto magis attenuantur. At-
 que inde fit rursus consequens quandoq;
 non posse certo definiti virtum iudicium
 morale sit an veniale. Pari modo censend-
 um est de grauitate illius mali, quod al-
 teri iudicando inuis. Et enim Summiſtæ
 illud solum iudicium esse censent de graui
 malo, quando quis iudicat quempiam esse
 in peccato mortali. At vero quamuis re-
 gula plurimum vera sit, non tamen est om-
 nimode certa, sed potius aspiciendum est
 ad infamiam. Nam inde penditur iudi-
 cij grauitas. Quocirca vbi peccatum nõ
 esset tam infame iudicare quempiam esse
 in illo, non esset mortale, vt si facile cer-
 que iudicares aulicos vel alios perditos iu-
 uenes turpes amores cum mulierculis ge-
 nere, aut mihi item duello alium interfecis-
 se, quoniam ipsos hæc commisisse nulla-
 tenus pudet. Et conuerso quamuis ma-
 lum illud non esset peccatum, sed naturale
 nihilominus iudicium illius posset esse deli-
 ctum. Vt si de viro qui egregio loco &
 existimatione habetur, leui de causâ cer-
 to iudicares esse infami sanguine natum.
 Nam & in hoc grauius illi iniurius es.
 Quare neque de hoc potest certa constitui
 regula, sed speculandum est an tale sit ma-
 lum, quod alter egregius fertet de se au-
 dire, quam si esse peccatum mortale. Ex
 his ergo gradum retro faciamus ad primã
 conclusionem inuestigantes, vtrum vsque
 adeo sit verum, suspicionem citra certitudi-
 nem non esse genere suo mortale crimẽ
 vt nunquam illuc vsque possit crescere?
 D. enim Th. sic sentit videtur, & Caiet. sic
 sentit, dicens nullum iudicium citra certitudi-
 nem esse nisi veniale. Porro autem cõ-
 trarium videtur persuadere ratio, nam &
 si id pro regula merito sit habendum, est
 nihilominus excipiendum quando grauiſ-
 simum malum de honestissima persona su-
 spicaris. Regule enim morales non sunt
 tenore metaphysico expendendæ, sed ex
 iniuriæ quantitate. Et re vera si prudentiũ
 iudicium consulas, plus iniuriæ irrogas Pe-
 tro si cum formidine opineris incestuosum
 esse cum matre, aut cum filia, aut cum
 sorore, quam si certo crederes esse fornicari-
 um, multoq; vilius eũ sperneres, q; apud
 te in suspicionem veniret hæreticæ prauitatis,
 aut prodicionis reipublicæ, aut aliud

immanis sceleris, quam cum quem certo
 crederes minoribus criminibus irretiri.
 Deniq; postrema dubitatio est de illo qui
 citra assensum de bonitate alterius dubi-
 tat, quem in prima conclusione complexi
 sumus sub nota peccati venialis. Nulla
 enim apparet huius sententię ratio: quan-
 doquidem ille nullam fert mali iudicium.
 Imò vero virtuti potius dandum est, quod
 quis animum suspensum teneat, vbi ali-
 qua coniectura proximum notant. Respon-
 detur nihilominus quod etsi non sit tanta
 culpa quam suspicari, immo læpenumero,
 vbi coniectura ad prauum iudicium incli-
 nant, laude dignum sit iudicium suspende-
 re, tamen tam leues esse possunt vt illa et-
 iam animi suspensio sit culpa. Nam, vt su-
 pra diximus, ius habet quisq; non solum ut
 non habeatur de illo sinistra suspicio, ve-
 rum vt quisq; de illo existimationem ha-
 beat bonã. Et confirmatur hoc inde, quod
 certe si Petro qui de Ioanne bonam ha-
 bet existimationem, eandem illi adimeres,
 male faceres malum ergo est & te ex leui-
 sima causâ mere neganter habere circa
 proximum. Quin vero posset nonnunquã
 esse peccatum mortale. Equis enim am-
 bigat quin si videntes honestatem vitam-
 que integerrimam Ioan. Bap. sacratissime
 Virginis, vt de Deo eius filio sileamus de
 eius bonitate dubitent, graue committe-
 rent peccatum? re vera non est in dubium
 reuocandum.
 Ad primum igitur argumentum iam re-
 sponsum est, q; licet humanum iudicium
 non possint de singularib; omnino esse cer-
 tum: po est tamen quisque humano mo-
 re, scilicet dum idonea sunt testimonia, ci-
 tra iniuriã male de altero iudicare. Ad secũ-
 dũ respondet D Tho. nihil aliud quã quod
 iudicium temerarium, licet non prodeat
 in publicum, nihilominus in mēte est per-
 niciosum, quia est causã contemptus. At
 vero quo res apertius pateat, causas pseru-
 temur malignitatis eiusmodi interni iudi-
 cij, vtrũ quando est certũ genere suo, sit p
 se peccatum mortale. Apparet enim pars
 negatiua inde vera, q; cũ proximos per il-
 lud nihil detrimenti patiatur, neq; in sua
 persona, neque in rebus suis, non est cur tā
 nota condemnetur. Reperias respondẽ-
 tes satis esse vt sit mortale peccatum quod
 est a Deo prohibitũ, qui pro sua libertate
 potuit, q; cunq; voluerit prohibere: Isti autē

Postre-
ma dubi-
tatio.

Rãtio.

Ad pri-
mũ arg.

Ad secũ-
dũ arg.
Quæstio
cula cir-
ca matre-
riã secũ-
di argu.

Summiſtæ
rũ regu-
la nõ est
vniuer-
ſalis.

Altera
dubita-
tio D.
Tho.

Caieta-
nus.

Solutio.

OTO
iure
LOIUS
DIE
15

non perpendunt hoc non esse malum quia prohibuit, immo eo prohibuit quia malum. Est enim ex his que sunt contra ius

Suade pars negatiua.

natura, quae quidem in Euangelio praeter sacramenta quae ad religionem pertinent. Christus nobis duntaxat praecipit. Nequatis est si respondeas, iudicium esse illud malum, quia ordinem habet ad exterius damnum, puta ad infamandum. Enimus rocu sit speculatiuum, non habet ordinem proximum ad opus: & ideo respondetur, quod

Solutio quorundam.

quauis nunquam extret foras, n suis latebris per se malum est mortale. Primum u diximus, quia causa contemptus & odij.

Reprobatio.

Secundo id patet, quia per ipsum infamas proximum tuum apud te ipsum, quando quidem malam de ipso concipis existimationem. Ex quo subsequitur argumentum ad id tertium. Si enim suspicio quam de Petro habeo sinistram, peccatum mihi nunquam esset mortale, sequeretur quod nequam illam in aliorum mentes dispe gere, dummodo nullum aliud consequeretur damnum, nam si mihi metalis suspicio non est peccatum, neque illis esset sua, atque adeo nec mihi esset peccatum illa seminare. Quod tamen falsum est. Praeterea, est argumentum quod iudicare de occultis, est id usurpare quod est Dei proprium, secundum illud Pauli, Tu quis es qui iudicas alienum seruum? At vero dubium restat si tale iudicium, peccatum est genere suo mortale, utrum sit contra iustitiam, an vero solum contra charitatem. Quod quidem D. Tho. tractat in solutione tertij argumenti. quo quaerebat an genere suo sit mortale, & respondet suo obscure. Ait enim quod cum iniustitia sit circa exteriores operationes, tunc iudicium suspiciosum directe ad iniustitiam pertinet quando ad actum exteriorum procedit, & tunc est, inquit peccatum mortale. Subdit vero iudicium autem interiorius pertinet ad iustitiam secundum quod comparatur ad exterius iudicium: ut actus interior ad exteriorum, puta sicut concupiscentia ad fornicationem, & ita ad homicidium. Manet ergo obscura ac subinde dubia haec littera, quia non clare ait, iudicium quod non procedit ad exteriora, esse peccatum mortale. Nihilominus proculdubio tenendum est eiusmodi iudicium esse genere suo mortale peccatum, idque contra iustitiam.

Solutio vera.

Si enim suspicio quam de Petro habeo sinistram, peccatum mihi nunquam esset mortale, sequeretur quod nequam illam in aliorum mentes dispe gere, dummodo nullum aliud consequeretur damnum, nam si mihi metalis suspicio non est peccatum, neque illis esset sua, atque adeo nec mihi esset peccatum illa seminare. Quod tamen falsum est. Praeterea, est argumentum quod iudicare de occultis, est id usurpare quod est Dei proprium, secundum illud Pauli, Tu quis es qui iudicas alienum seruum? At vero dubium restat si tale iudicium, peccatum est genere suo mortale, utrum sit contra iustitiam, an vero solum contra charitatem. Quod quidem D. Tho. tractat in solutione tertij argumenti. quo quaerebat an genere suo sit mortale, & respondet suo obscure. Ait enim quod cum iniustitia sit circa exteriores operationes, tunc iudicium suspiciosum directe ad iniustitiam pertinet quando ad actum exteriorum procedit, & tunc est, inquit peccatum mortale. Subdit vero iudicium autem interiorius pertinet ad iustitiam secundum quod comparatur ad exterius iudicium: ut actus interior ad exteriorum, puta sicut concupiscentia ad fornicationem, & ita ad homicidium. Manet ergo obscura ac subinde dubia haec littera, quia non clare ait, iudicium quod non procedit ad exteriora, esse peccatum mortale. Nihilominus proculdubio tenendum est eiusmodi iudicium esse genere suo mortale peccatum, idque contra iustitiam.

Alterum dubium

S. Tho.

Explicatur Sen. Thom. Distinguit autem D. Tho. duo illa membra quod iudicium imperatiuum actus

exterioris scilicet infamandi aut condemnandi, est directe contra iustitiam, ut in tertia cohaesione expressum est. Sicuti uoluntio efficax occidendi reducitur ad homicidium, iudicium autem speculatiuum quo non imperatur exterius opus, non pertinet directe ad iniustitiam exteriorum. Et in his stat differentia, videlicet directe, & indirecte. Sed nihilominus est peccatum mortale, ut in secunda conclusione dictum est. Sicuti ira & concupiscentia uxoris alienae cum consensu in delectatione licet non procedatur ad opus, est mortale. Enimus uero non solum efficax uoluntio occidendi, mortalis est, verum & internum desiderium mortis proximi aut grauis detrimendi, licet tu nolisdana illa dare.

ARTICULVS IIII

Utrum dubia sint in meliorem partem interpretanda.

Non satis est nosse, iudicium temerarium iniquum esse, sed explorare oportet utrum dubia debeamus semper in meliorem partem interpretari. Et arguitur a parte negatiua. Iudicium cum sit rationis opus, cuius perfectio in veritate consistit de illis potius ferri oportet, quae plurimum accidit, ut rarius fallamur, sed pluries accidit homines improbe agere, quam probe, nam cum sensus hominis ad malum ab adolescentia sua proni sint, ut Genes. 8 legitur, fit, ut quae ad modum habetur Eccle. 1. stultorum infinitus sit numerus, consultius ergo est dubia in malum quam in bonum interpretari. Secundo, ille pie & iuste uiuit, auctore Augustino, qui rerum integer est aestimator, in neutra partem declinando? ille autem qui rem dubiam in partem sanio rem decernit, in alteram inclinat partem, ego minime id licet. Tertio. Homo eo modo debet diligere proximum quo seipsum, sed circa seipsum salubrius est dubia in deteriorem partem iudicare, secundum illud Job. 9. Verebar omnia opera mea, ergo & pariter vos debemus erga proximum gerere. In contrarium autem est illud ad Rom. 14. Qui non manducat, manducantem non iudicet, cuius glossa est, dubia in meliorem partem esse interpretanda.

Articu-